

Procesy psychologiczne kształtujące ryzyko rozwoju psychoz

Dr hab. Łukasz Gawęda, Prof. IP PAN

Rozumienie zaburzeń psychiatrycznych mimo ich złożonej etiopatogenezy często redukowane jest do modeli opisu biomedycznego. Rośnie jednak wiedza na temat procesów psycho-społecznych mających znaczenia w rozwoju zaburzeń psychiatrycznych oraz w ich podtrzymywaniu. W szczególności, nowsze badania i modele teoretyczne wskazują na istotne, dynamiczne interakcje między procesami bio-psycho-społecznymi w rozwoju psychoz.

Co więcej rośnie również zainteresowanie stanami psychicznymi, które poprzedzają rozwój pełnoobjawowych zaburzeń psychiatrycznych. W połowie lat 90 ubiegłego wieku sformułowano kryteria ryzykownych stanów psychicznych, które służyły detekcji osób w grupie ryzyka rozwoju zaburzeń psychiatrycznych w oparciu o obserwacje subklinicznych objawów psychiatrycznych i spadku funkcjonowania społecznego. Badania stanów ryzyka rozwoju psychoz mimo, iż pozwoliły na rozwój ośrodków klinicznych zajmujących się detekcją i terapią subklinicznych objawów psychiatrycznych, predykcja rozwoju psychozy i innych zaburzeń psychicznych pozostaje nadal niezadowolająca. Istotnym pytaniem badawczym pozostaje określenie procesów, które mogą być związane z niekorzystnym rokowaniem. Co więcej, coraz więcej badań stawia pytania o to, jakie procesy kształtują samo ryzyko rozwoju psychozy. Badania te koncentrują się przede wszystkim na doświadczeniach podobnych do objawów psychiatrycznych (ang. Psychotic-like experiences) wśród populacji nieklinicznej.

Celem wystąpienia jest omówienie serii badań własnych podejmujących tematykę klinicznego i nieklinicznego ryzyka rozwoju psychoz. W szczególności zaprezentowane będą badania związków doświadczeń podobnych do objawów psychiatrycznych ze zniekształceniami poznawczymi. Omówione zostaną podobieństwa profili poznawczych stanów klinicznych i nieklinicznych. Podjęta zostanie również próba wyjaśnienia potencjalnych mechanizmów, które mogą kształtować dysfunkcjonalne sposoby przetwarzania informacji (zniekształcenia poznawcze) sprzyjające rozwojowi stanów ryzyka psychozy. Zniekształcenia poznawcze istotne dla rozwoju ryzyka psychozy traktowane będą jako ważny mediator w relacji między niekorzystnymi czynnikami środowiskowymi (ekspozycja na wydarzenia traumatyczne), a ryzykiem psychozy.

Prowadzone do tej pory badania wskazują, iż stany ryzyka psychozy mogą być kształtowane w kontekście interakcji niekorzystnych wydarzeń życiowych (np. traumy wczesnodziecięcej), predyspozycji genetycznych i nabytych niekorzystnych sposobów przetwarzania informacji. Jest to spójne z proponowanymi współcześnie modelami zaburzeń psychiatrycznych.

Psychological processes shaping at-risk states for psychosis

Dr hab. Łukasz Gawęda, Prof. IP PAN

The understanding of psychotic disorders, despite their complex etiopathogenesis, is often reduced to biomedical models. However, there is a growing knowledge of psycho-social processes involved in the development of psychotic disorders and their maintenance. In particular, more recent research and theoretical models point to significant, dynamic interactions between bio-psycho-social processes in the development of psychoses.

What is more, there is also growing interests in mental states that precede the development of full-blown psychotic disorders. In the mid-90s of the last century, criteria for at-risk mental states were formulated, which were used to detect people at risk of developing psychotic disorders based on clinical observations of subclinical psychotic symptoms and decline in social functioning. Research on at-risk states for psychosis allowed the development of clinical centers dealing with the detection and therapy of subclinical psychotic symptoms. However, the prediction of the development of psychosis and other mental disorders remains unsatisfactory. Identifying processes that may be associated with unfavorable prognosis remains an important research question. More and more research raises questions about what processes shape at-risk states. These studies focus primarily on psychotic-like experiences among the non-clinical population.

The main aim of the presentation is to discuss a series of own research investigating the subject of clinical and non-clinical risk of developing psychoses. In particular, studies of the relationship between psychotic-like experiences and cognitive distortions will be presented. Similarities in clinical and nonclinical cognitive profiles will be discussed. An attempt will also be made to clarify potential mechanisms that may shape dysfunctional information processing (cognitive biases) involved in the development of at-risk states for psychosis. Cognitive biases associated with the development of psychosis risk are treated as an important mediator in the relationship between adverse environmental factors (e.g., exposure to traumatic events) and at-risk states for psychosis.

Research to date indicates that at risk for psychosis, states can be shaped in the context of the interaction of adverse life events (e.g., early childhood trauma), genetic predisposition, and acquired adverse information processing methods. This is consistent with the currently proposed theoretical models of psychotic disorders.